

آسیب‌شناسی روند پی‌جویی سرقت‌های مسلحانه

مسعود دادوند^۱

یوسف محمدی‌مقدم^۲

حسین طالبیان^۳

چکیده

هدف از انجام این پژوهش آسیب‌شناسی روند پی‌جویی (دستگیری، تحت‌نظر، بازجویی، اقدام) در سرقت‌های مسلحانه بود. تحقیق حاضر بر اساس ماهیت هدف یک نوع تحقیق کاربردی است و از لحاظ نحوه گردآوری اطلاعات ترکیبی از کیفی و کمی از نوع اکتشافی می‌باشد. جامعه آماری کلیه رؤسای پلیس آگاهی و ادارات تخصصی آگاهی، معاونین و پرسنل شاغل در ادارات مبارزه با جرایم جنایی و پلیس آگاهی در استان خوزستان (به تعداد ۱۵۰ نفر) می‌باشند. در این پژوهش، محقق از روش نمونه‌گیری تمام‌شمار همه افراد جامعه آماری را بعنوان حجم نمونه آماری در نظر گرفت. روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش، به صورت میدانی و کتابخانه‌ای بود. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز برای آزمون فرضیات تحقیق از روش میدانی (پرسشنامه‌ای) استفاده شد. تجزیه و تحلیل این پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS23 انجام گرفت. یافته‌های عوامل ساختاری نقش تعیین‌کننده‌ای در آسیب‌های روند پی‌جویی در مراحل دستگیری، تحت نظر، بازجویی و اقدام سرقت‌های مسلحانه دارند. همچنین مشخص گردید که عوامل رفتاری نیز نقش تعیین‌کننده‌ای در آسیب‌های روند پی‌جویی در مراحل دستگیری، تحت نظر، بازجویی و اقدام سرقت‌های مسلحانه دارند.

کلمات کلیدی: سرقت‌های مسلحانه، عوامل ساختاری، عوامل رفتاری، جرایم جنایی، آسیب‌شناسی

۱. دانشجوی ارشد جرم‌یابی، (نویسنده مسئول)، massoud0641@gmail.com

۲. دکترای مدیریت

۳. دکترای جرم‌یابی

مقدمه

سرقت یکی از قدیمی ترین جرایمی است که از بدو پیدایش مفهوم مالکیت در جوامع بشری ارتکاب می یافته و همواره مذموم و زشت بودن ماهیت آن ثابت و لایتغیر بوده و فقط به مرور زمان شیوه ها و روش های آن و نوع اموال که مورد سرقت قرار می گیرد تغییر یافته است. اهمیت این جرم تا جایی است که همه قوانین و ادیان در اعصار گذشته تا به حال مجازات های مختلفی را برای آن مقرر ساخته اند از جمله در آیه ۳۸ سوره مبارکه مائده قطع دست دزد را مقرر داشته است جایی که می فرماید: «والسارق والسارقه فاقطعوا ایدیهمما جزاء بما کسبا نکالا من الله و الله عزیز حکیم» همچنین در مجموعه قوانین حمورابی، که یکی از قدیمی ترین قوانین مدون بشری است مجازات این عمل در ماده ۲۲ قتل پیش بینی شده بود^۱.

سالیانه سرقت های پنهان زیادی اتفاق می افتد ولی چون در وقوع این سرقت ها از عنصر پنهان کاری بهره برده می شود و از زور و خشونت استفاده نمی شود تأثیر زیادی بر احساس ناامنی ندارد ولی تنها یک فقره سرقت مسلحانه یا خشن تا مدت ها اذهان عمومی را درگیر خود می کند و از جهتی از آنجا که در این جرائم از پنهان کاری استفاده نمی شود علاوه بر قربانی اصلی، روح و روان قربانیان ثانویه که شاهد ماجرا هستند هم از تعرض مصون نمی ماند و از آن جا که این جرائم از جوانب متفاوت خبرساز هستند، رسانه ها چنین سوژه هایی را به راحتی از دست نمیدهند و با تمرکز کردن در چنین پرونده هایی، دایره قربانیان ثانویه را بسط می دهند و باعث اشاعه ترس و وحشت در سطح کلان می شوند.

سرقت و به خصوص سرقت های مسلحانه یا خشن، انگیزه افراد جامعه را برای تلاش و کسب دارایی و ثروت تضعیف می کند و تسهیل کننده هرج و مرج در مناسبات و روابط اجتماعی است و به دنبال آن در بنیادهای نظم عمومی و اجتماعی تزلزل به وجود می آورد و مجوز رفع نیازهای فردی از طریق تجاوز به اموال و انتخاب این روش به عنوان شیوه ای برای امرار معاش و انباشت دارایی می شود و در نتیجه زمینه را برای تقویت خرده فرهنگ های بزهکار و ظهور و شیوع سایر جرائم اجتماعی، هموار می سازد^۲.

در سرقت مقرون به آزار و تهدید بدلیل آنکه سارق با استفاده از قدرت فیزیکی و بدنی و غلبه بر مالباخته مال را از ید صاحب آن خارج نموده و آن را می رباید آثار ناشی از آن شدیدتر از سرقت عادی بوده و از مؤلفه های ضد امنیتی محسوب می گردد که آرامش و آسایش شهروندان را به

۱. میرمحمدصادقی، حسین، جرایم علیه اموال و مالکیت، چاپ سی و پنجم، نشر میزان، ۱۳۹۲، ص ۲۴۱.

۲. شیرزاد، جلال؛ فقیه فرد، پیمان؛ سلاجقه، محمد، ۱۳۹۰؛ عوامل موثر بر سرقت های مسلحانه کشف نشده در استان کرمان، فصلنامه دانش انتظامی، سال سیزدهم، شماره دوم، ص ۶۵.

مخاطره افکنده و به تبع آن سلب اعتماد از توان دستگاه های برقرار کننده نظم و امنیت همچون قوه قضاییه و نیروی انتظامی را به دنبال خواهد داشت.

این روش با حالت جزء خشن ترین حالات وقوع سرقت بوده که ضمن ایجاد خسارت مالی ناشی از سرقت اموال، عموماً باعث بروز آسیبهای جسمی و از همه بدتر روحی و روانی می گردد. اهمیت فوق العاده ی این گونه جرائم بدان دلیل است که وقوع آن امنیت مالی و جانی افراد جامعه را بر هم می زند، زیرا ضمن آنکه انگیزه افراد جامعه را برای تلاش و کسب دارایی و ثروت تضعیف می نماید، تسهیل کننده هرج و مرج در مناسبات و روابط اجتماعی اند و به دنبال آن در بنیادهای نظم عمومی و اجتماعی تزلزل به وجود می آورد و مجوز رفع نیازهای فردی از طریق تجاوز به اموال و انتخاب ثروت به عنوان شیوه ای برای امرار معاش و انباشت دارایی می شود و در نتیجه زمینه را برای تقویت خرده فرهنگ های بزهکار و ظهور و شیوع سایر جرایم اجتماعی، هموار می سازد با وقوع سرقت مقرون به آزار و تهدید که بازتاب اجتماعی و سیاسی ... دارد، فضای امنیتی جامعه سست و امنیت در بین شهروندان کمرنگ و فضای جامعه به شدت متزلزل می گردد و حتی دارای بازتاب رسانه ای در داخل و خارج از کشور بوده و با پیرنگ کردن آن اذهان جهانیان را به بی ثباتی اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی آن کشور سوق می دهند و اقدام به سوء استفاده و بهره برداری نادرست در این زمینه می نمایند. اکنون افزایش روزافزون سرقت مقرون به آزار و تهدید در سطح استان خوزستان به خصوص در کلانشهر اهواز که به تبع آن ایجاد و افزایش روز افزون احساس ناامنی اجتماعی و نارضایتی از دستگاه های مسئول را فراهم آورده است و همچنین ناکارآمدی تدابیر پیشگیرانه و حتی تدابیر و مجازات های سنگین پیش بینی شده از سوی قانونگذار در کنترل و کاهش وقوع اینگونه جرائم موجب شده که این امر به عنوان مسأله و سؤال اصلی ذهن محقق را به خود جلب نماید که پی جویی سرقت های مسلحانه چه موانع و مشکلاتی وجود دارد؟ محقق درصدد می باشد که با پاسخ گویی به آن بتواند راهکار و تدابیر مناسب جهت کنترل و پیشگیری از وقوع این جرم توسط مبادی ذیربط اندیشیده گردد.

مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

تعریفی که جامعه شناسان و مورخین از تمدن ارائه می کنند؛ بیان می دارد زمانی که بشر توانست در جوامع کوچک ابتدایی با دیگر انسان ها وارد تعامل شود و نیازهای خود را از این طریق رفع نماید، دوران تمدن های نخستین آغاز شد. در این تغییر انسان ها در واقع تحت تأثیر قانون های نانوشته ای با یکدیگر برخورد می کردند که از فطرت پاک انسانی سرچشمه می گیرد. روابطی که در ابتدای امر با صداقت و حسن نیت انجام می شد و باعث می شد تا امور توسعه یافته و کارها، به خوبی پیش بروند. در ادامه، اما طبینت های پلید که به فکر کسب سودهای بیشتر از این تعاملات بودند، تصمیم گرفتند که چیزهایی را که از آن آنان نیست به هر طریق ممکن به دست بیاورند. «سرقت» یکی از جرایم

مهم جوامع و عملی است که تقریباً در تمامی کشورها دیده می‌شود. این جرم در گذشته‌های دور نیز وجود داشته و به اشکال مختلف صورت می‌گرفته است که متفاوت و در جوامع مختلف تغییر کرده است؛ اما موضوعی که از ابتدای پیدایش سرقت تاکنون ثابت مانده، زشتی و مذموم بودن ماهیت آن است که همواره با مرتکب این جرم برخورد و مقابله شده است. مجرمین با شکستن حریم های مادی مانند شکستن قفل ها و عبور از دیوارها و یا با شکستن حریم های معنوی مانند سوء استفاده از اعتماد دیگران اقدام به دستبرد اموال و وسایل دیگران می کردند و باعث اختلال در جامعه و ضرر و زیان افراد می شدند(مرادی، ۱۳۹۷، ۲).

قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ در تعریف سرقت در ماده ۲۶۷ مقرر می‌کند «سرقت عبارت از ربودن مال متعلق به غیر است.» بررسی تاریخی حقوق جزا نشان می‌دهد که این عمل از دیرباز، انسانها به آن مبتلا بوده اند و حتی در میان حیوانات نیز دیده می‌شود. در حال حاضر این جرم در میان تمام ملل و از نظر کلیه ادیان منفور و مستوجب تعقیب کیفری است. خداوند متعال در سوره مائده آیه ۳۸ می‌فرماید: «دست مرد و زن دزد را به کیفر اعمالشان ببرید، این عقوبت بد است که خدا برای آنها مقرر داشته و خدا بر هر کار مقتدر و به مصالح خلق داناست.»

«سرقت» امروز از جهت کمی و کیفی دچار تحول و از لحاظ تنوع نیز در انواع و اشکال مختلفی رواج یافته است. سرقت‌های ساده و ابتدایی در جوامع روستایی، و سرقت‌های پیچیده، که مستلزم نقشه و تدارک، پیش‌بینی و برنامه‌ریزی دقیق و حساب‌شده قبلی و بهره‌گیری از ابزار و تجهیزات مدون و نیروی انسانی کارآموده و سازمانی متشکل است، در جوامع شهری بروز می‌کند. ضمن اینکه مکان و زمان نمی‌شناسد و در هر لحظه از شبانه‌روز احتمال وقوع آن هست و به همین منظور شیوه‌ها و روشهای پیشگیری و کشف آن نیز متناسب با این تغییرات متحول شده است (هاتفی‌اردکانی، ۱۳۸۴، ۱).

در بین انواع سرقت، سرقت مسلحانه به عنوان پدیده‌ای که همزمان امنیت مالی و جانی افراد جامعه را بر هم می‌زند، دارای درجه اهمیت فوق‌العاده‌ای است. چرا که ضمن آن که انگیزه افراد جامعه را برای کسب ثروت و دارایی تضعیف می‌کند، تسهیل‌کننده هرج و مرج در مناسبات و روابط اجتماعی و به دنبال آن تزلزل در بنیان‌های نظام عمومی و اجتماعی و شیوع سایر جرائم اجتماعی و نهایتاً تضعیف احساس امنیت در جامعه می‌گردد(سرکوهی و همکاران، ۱۳۹۶، ۲)؛ به ویژه آن که این جرم در نوع شدید آن، معمولاً با جرایم دیگری نظیر قتل و ضرب و جرح همراه است. سرقت های مسلحانه علاوه بر به کارگیری سلاح اکثراً به‌همراه زور، خشونت یا تهدید به خشونت نسبت به قربانیان یا ناظران انجام می‌گیرد. این گونه سرقت‌ها با تلاش برای گرفتن هر چیز با ارزش که تحت مراقبت، حضانت یا کنترل یک فرد یا افراد است، با توسل به سلاح، زور یا تهدید به زور یا خشونت یا ترساندن قربانی همراه است(صفاری، ۱۳۸۹، ۳۲). جرایم مسلحانه به‌ویژه سرقت‌های مسلحانه جبری

توأم با تهدید سلاح گرم یا سرد که گاهی منجر به ضرب و جرح و قتل نیز می‌شود، اثرات منفی بر امنیت جامعه گذاشته و باعث احساس عدم امنیت جانی و مالی، هراس و تشویش اذهان و ناراضیاتی آحاد جامعه می‌شود، به تبع آن سلب اعتماد از توان دستگاه‌های برقرارکننده نظم و امنیت هم چون قوه قضاییه و نیروی انتظامی را به دنبال خواهد داشت (هاتفی‌اردکانی، ۱۳۸۴، ۲).

در سال‌های اخیر چندین مورد سارق مسلح جاده‌ای در استان خوزستان در دام قانون افتادند، قطعاً در این شرایط، احساس امنیت در بین شهروندان کم‌رنگ و اثرات روانی خاصی را به وجود می‌آورد. در این برهه، افراد احساس وقوع هرگونه خطر احتمالی جانی و مالی می‌نمایند که این عدم احساس امنیت، اعتماد عمومی را از پلیس به عنوان حافظ امنیت، جان و مال مردم سلب می‌نماید، از سویی تمام توان و تلاش‌های پلیس صرف کشف و سرکوبی باندهای سارقان مسلح می‌شود و پلیس را از پرداختن به سایر وظایف خود دور می‌سازد. پرواضح است که وقوع سرقت مسلحانه، معلول انگیزه‌ها، شرایط و علل و عوامل پیچیده بسیاری دارد که موضوع علوم مختلفی چون جزا، جرم‌شناسی، آسیب‌شناسی اجتماعی، جرم‌یابی، روانشناسی کیفری، جامعه‌شناسی کیفری، روانپزشکی و... است. در این میان آسیب‌شناسی پرونده‌های سرقت‌های مسلحانه، لزوم پی‌جویی این جرایم، توجه ویژه به کشف این پرونده‌ها از سوی محققان و کارشناسان انتظامی و دانشگاهی به منظور ریشه‌یابی و مقابله، امری ضروری است. چرا که از این طریق ضمن شناسایی نقاط قوت و ضعف آنها می‌توان به راهکارهای جلوگیری از وقوع بیشتر، دست یافت. آسیب‌شناسی، فرایند استفاده از مفاهیم و روش‌های علوم رفتاری، به منظور تعریف و توصیف وضع موجود سازمان‌ها و یافتن راههایی برای اثربخشی آنها می‌باشد (هریسون، ۲۰۰۳، ۱). اما از آنجا که پایین بودن سطح بهره‌وری به مفهوم کارآیی و اثربخشی، فقط ناشی از اشکالات و نارسایی عامل انسانی نیست، بلکه عوامل دیگری همچون سازماندهی نامناسب، ضعف نظام کنترل، نامناسب بودن فرآیندهای کاری و غیره نیز در این میان نقش دارند، که می‌بایست مورد مطالعه قرار گیرند. لذا این تحقیق علاوه بر مفاهیم و روشهای علوم رفتاری، سایر مفاهیم و روشهای علوم ساختاری و... را نیز مدنظر دارد. بررسی‌های بعمل آمده (اجرای برنامه‌های هفت‌گانه تحول اداری) در مورد نظام اداری ایران نشان می‌دهد که بهره‌وری در سازمان‌های دولتی کشور، علیرغم ورود تکنولوژی پیشرفته، روند مطلوبی نشان نمی‌دهد. واقعیت آن است که یک سازمان، ابعاد متفاوتی از قبیل اهداف، ساختار، نیروی انسانی، تکنولوژی و محیط دارد و برای شناخت مشکلات سازمانی باید هر یک از این ابعاد را بررسی نمود (فرهنگی، ۱۳۷۹، ۳). در این زمینه میرزایی (۱۳۷۷، ۳۱۶) از صاحب‌نظران سازمانی، معتقد است که پدیده سازمان و مدیریت را می‌توان در قالب سه دسته عوامل رفتاری، ساختاری و زمینه‌ای بررسی و تجزیه و تحلیل نمود که ابعاد اساسی این پژوهش را تشکیل می‌دهد. بنابراین، مسئله اصلی پژوهش حاضر عبارت از: عوامل آسیب‌آفرین در روند پی‌جویی سرقت‌های مسلحانه کدامند؟ به عبارت دیگر، روند پی‌جویی

سرقت‌های مسلحانه در کدامیک از ابعاد سه‌گانه رفتاری، ساختاری و زمینه‌ای آسیب‌پذیر می‌باشد؟ حادثه‌ترین مشکل روند پی‌جویی سرقت‌های مسلحانه در کدام یا از این شاخه‌ها قرار دارد؟ محقق جهت بهره‌گیری از تحقیقات و تألیفات دیگر محققان و مؤلفان در خصوص موضوع تحقیق با مراجعاتی که به بانک اطلاعاتی دانشگاه علوم انتظامی و دافوس و مرکز تحقیقات و پژوهش‌های ناجا و مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران وابسته به وزارت علوم نموده است دریافت که هیچ مطالعه‌ای در این خصوص یعنی، آسیب‌شناسی پی‌جویی سرقت‌های مسلحانه، انجام نشده است. با این همه، تحقیقاتی مشابه در رابطه با سرقت‌های مسلحانه انجام شده که عبارتند از:

صالحی (۱۳۸۵) در مطالعه‌ای تحت عنوان "بررسی نقش پیشگیری وضعی در کاهش وقوع جرم سرقت مسلحانه از بانک‌ها و اماکن تجاری" این‌گونه نتیجه گرفت که، مؤثرترین عامل پیشگیرانه در جلوگیری از سرقت‌های مسلحانه بانک‌ها استقرار پلیس در داخل بانک به صورت مسلح به سلاح گرم و مؤثرترین عامل انتظامی مقابله در جلوگیری از سرقت‌های مسلحانه بانک‌ها استفاده از افسران با تجربه و باسابقه و مؤثرترین عامل حفاظتی نیز در بانک‌ها راه‌اندازی سیستم‌های الکترونیک و آژیر خطر و دوربین مداربسته می‌باشد.

اجاقی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان "تحلیل آسیب‌شناسی تقلب و سرقت علمی: براساس یک تحقیق کیفی" با شرکت صاحب‌نظرانی از اعضای هیأت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال ۸۹-۹۰ این‌گونه نتیجه می‌گیرد که، شخص در ارتکاب تخلف به طور اختیاری و غیراختیاری، از محیط تأثیر می‌گیرد.

شیرزاد و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان "عوامل مؤثر بر سرقت های مسلحانه کشف نشده در استان کرمان (۱۳۸۸-۱۳۸۹)" به شاخص‌ها از ابزار مصاحبه با نخبگان، بررسی اسناد، مشاهده و پرسشنامه در گروه شغلی و مسوولیتی مقامات دولتی شاغل در محدوده جغرافیایی تحقیق پرداختند. جامعه آماری در این پژوهش ۱۴۸ نفر از کارکنان پلیس آگاهی و تعداد ۱۰ نفر مقام قضایی بود. اطلاعات لازم در این پژوهش از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شده است. و این‌گونه نتیجه می‌گیرد که، بین هدایت عملیاتی مناسب، اقدامات اطلاعاتی، استفاده از فناوری‌های نوین و مدیریت زمان در کشف سرقت‌های مسلحانه رابطه معناداری وجود دارد و همچنین تحقیقات حاکی از تأیید هر چهار فرضیه بوده و نتایج عمده تحقیق نشان از آن دارد که فرضیه هدایت عملیاتی مناسب، مدیریت زمان، اقدامات اطلاعاتی و استفاده از فناوری‌های نوین در کشف پرونده‌های سرقت مسلحانه به ترتیب دارای اولویت و تأثیرگذاری بیشتری بوده‌اند.

فیروزی و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای تحت عنوان "تحلیل جرم شناختی سرقت‌های مسلحانه اهواز" محقق می‌کوشد تا علل گرایش افراد به سرقت‌های مسلحانه همراه با بروز حالت‌های خطرناک در کلانشهر اهواز را، به منزله مقصد و خاستگاه آنان، توصیف و تحلیل کند. در بررسی

سرقت های مسلحانه کلانشهر اهواز، به بررسی انگیزه و علل گرایش به این بزه پرداخته شد و به اثرات متغیرهای تأثیرگذار توجه شد و برای اینکه محقق بتواند متغیرهای تأثیرگذار در وقوع سرقت های مسلحانه را بهتر شناسایی و تبیین نماید، ترجیحاً از روش کمی- پیمایشی بهره گرفت و اینگونه نتیجه می‌گیرد که، علل شخصی، علل اجتماعی و وضعی در سوق دادن افراد به سوی ارتکاب سرقت مسلحانه و علل وضعی در پیشگیری از ارتکاب سرقت مسلحانه مؤثرند.

سرخه و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای تحت عنوان "بررسی تطبیقی جرم سرقت مسلحانه در حقوق ایران و جمهوری عربی مصر" اینگونه نتیجه می‌گیرد که، وجه تشابه زیادی در خصوص جرم سرقت تعزیری بین هر دو قانون ایران و مصر وجود دارد و تفاوت بارز آنها در ضمانت اجرای کیفری می‌باشد که در مصر زندان ابدیش پیش‌بینی شده حبس تعزیری و شلاق در قانون مجازات ایران بخش تعزیرات ۷۵ شدیدتر می‌باشد.

وطنی و همکاران (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای تحت عنوان "بررسی علل و عوامل مؤثر بر وقوع سرقت مسلحانه" با جامعه آماری متشکل از دو گروه مستقل تجربی شامل سارقان نگهداری شده و گروه کنترل مشتمل بر کلیه افراد دستگیر شده شهر تهران در سال ۱۳۹۴، اینگونه نتیجه می‌گیرد که، بین متغیرهای محرومیت نسبی، پایگاه اقتصادی- اجتماعی، از هم گسیختگی خانواده و پیوند اجتماعی با متغیر سرقت مسلحانه رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین دو متغیر پایگاه اقتصادی- اجتماعی و پیوند اجتماعی با سرقت مسلحانه ارتباط معکوسی برقرار است.

شجاعیان و همکاران (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای تحت عنوان "شناسایی و پهنه‌بندی کانون‌های وقوع جرم (سرقت مسلحانه) شهر اهواز بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳" اینگونه نتیجه می‌گیرد که کانون‌های وقوع سرقت مسلحانه در شهر اهواز در بخش‌های مرکزی شهر قرار دارند و محدوده کانون‌های جرم‌خیز در حال گسترش می‌باشد. همچنین، مشخص شد که میزان سرقت مسلحانه در سال ۱۹۳۱ نسبت به ۱۳۹۰ از قسمت‌های شمال شرقی و جنوب غربی به بخش‌های شمال و جنوب شهر جابه جا شده است. در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ سرقت مسلحانه از بخش‌های شمالی و جنوبی به سمت بخش‌های شرقی و غربی تغییر جهت داده‌اند. سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۲ تغییر چندانی نداشته است.

سرکوهی و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای تحت عنوان "واکوی سرقت‌های مسلحانه بانک" با هدف بررسی پرونده‌های جرم سرقت مسلحانه بانک با استفاده از پرونده‌های سرقت مسلحانه بانک در بازه زمانی سال‌های ۹۰-۹۴، موجود در اداره پلیس آگاهی استان فارس، با انجام مصاحبه و مرور ادبیات پژوهش، موضوع شاخص‌های هر کدام از سؤالات مشخص و سپس با تدوین پرسشنامه به احصاء اطلاعات (داده‌ها) مورد نیاز از پرونده‌های جامعه آماری به توصیف آنها پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد مهم‌ترین عامل بازدارنده این جرم، استقرار نگهبان مسلح به سلاح گرم در داخل بانک

و گشت نامنظم پلیس است و عوامل مؤثر بر افزایش سرقت عدم توجه به دستورالعمل های پیشگیری از جمله عدم استفاده از شیشه رنگی و پیشخوان های مناسب، درب های جداکننده، تجهیزات عدم دسترسی و دید به گاو صندوق و برخی از تجهیزات حفاظتی است.

کاستیل^۱ (۲۰۰۰) در مطالعه ای تحت عنوان "پیشگیری مؤثر از طریق طراحی محیطی برای کاهش سرقت های مسلحانه" اینگونه نتیجه گیری کردند که تغییر در محیط زندگی مردم از طریق مناسب سازی معابر، خیابان ها و اماکن تجاری برای مقابله با سرقت مسلحانه باعث کاهش این جرم در کوتاه مدت می شود و از طرفی این تدابیر به دلیل پایدار بودن، دارای اثرات بلندمدتی است.

شونا^۲ (۲۰۰۷) در مطالعه ای تحت عنوان "رویه های خط مشی گذاری علیه سارقان مسلح در لندن" با بررسی ۱۰۰۰ گزارش پلیس در مورد سرقت مسلحانه و مصاحبه با ۸۸ سارق مسلح اینگونه نتیجه گیری کردند که، اجرای راهبردهای پیش گیری وضعی شامل کاهش منافع، افزایش خطر، حذف بهانه و افزایش زحمت باعث کاهش میزان سرقت مسلحانه در سطح شهر لندن شده است.

جول^۳ (۲۰۱۱) در مطالعه ای در دانشگاه منچستر تحت عنوان "سرقت مسلحانه در نیجریه" یک مطالعه کیفی جوانان سارقان مسلح اینگونه نتیجه گیری کرد که شرایط خانوادگی، محرک های مالی، فقر اقتصادی و گروه های دوستان بزه کار دارای ارتباط مستقیمی با ارتکاب جرم سرقت مسلحانه توسط جوانان مذکر نیجریه ای دارد.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی اول: عوامل ساختاری نقش تعیین کننده ای در آسیب های روند پی جویی سرقت های مسلحانه دارند.

فرضیه فرعی ۱: عوامل ساختاری نقش تعیین کننده ای در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه دارند.

فرضیه فرعی ۲: عوامل ساختاری نقش تعیین کننده ای در آسیب های تحت نظر سرقت های مسلحانه دارند.

فرضیه فرعی ۳: عوامل ساختاری نقش تعیین کننده ای در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه دارند.

فرضیه فرعی ۴: عوامل ساختاری نقش تعیین کننده ای در آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه دارند.

1 . Casteel

2 . Shona

3 . Elder

فرضیه اصلی دوم: عوامل رفتاری نقش تعیین‌کننده‌ای در آسیب‌های روند پی‌جویی سرقت‌های مسلحانه دارند.

فرضیه فرعی ۵: عوامل رفتاری نقش تعیین‌کننده‌ای در آسیب‌های دستگیری سرقت‌های مسلحانه دارند.

فرضیه فرعی ۶: عوامل رفتاری نقش تعیین‌کننده‌ای در آسیب‌های تحت‌نظر سرقت‌های مسلحانه دارند.

فرضیه فرعی ۷: عوامل رفتاری نقش تعیین‌کننده‌ای در آسیب‌های بازجویی سرقت‌های مسلحانه دارند.

فرضیه فرعی ۸: عوامل رفتاری نقش تعیین‌کننده‌ای در آسیب‌های اقدام سرقت‌های مسلحانه دارند.

مدل مفهومی پژوهش

در این پژوهش با استفاده از الگوی سه‌گانه آسیب‌شناسی میرزایی (۱۳۷۷، ۳۱۶) به تبیین متغیرهای پژوهش به صورت زیر گردیده است:

۱) عوامل رفتاری: منظور از عوامل رفتاری، کلیه عوامل مربوط به نیروی انسانی که محتوای سازمان را تشکیل می‌دهد. مانند: انگیزش، روحیه کار و رضایت شغلی، رهبری، فرهنگ سازمانی، امنیت شغلی.

۲) عوامل ساختاری: منظور از عوامل ساختاری در برگزیده مجموعه روابط منظم حاکم بر اجزای داخلی سازمان که بنده آن را می‌سازند. مانند: قوانین و مقررات سازمان، گزینش و استخدام، انتصابات و ارتقای شغلی، ارزیابی عملکرد.

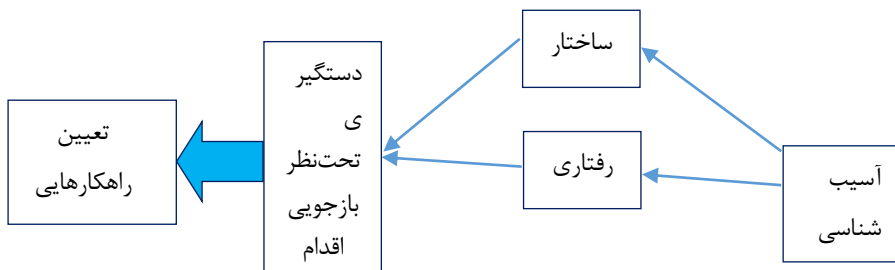
۱. دستگیری: دستگیری به مفهوم سلب آزادی از متهم‌بودن به دستور قضائی است (آخوندی، ۱۳۸۷، ۱۴۴).

۲. تحت‌نظر: به تصریح قانون اساسی مقامات قضایی و ضابطین دادگستری، جهت انجام تحقیقات در امر جزائی و رفع نقص تحقیقاتی از جمله اختیاراتی که برخوردارند پس از جلب و دستگیری، قرار دادن متهم در محل خاص تحت مراقبت و نظارت و محافظت می‌باشد (محمدی، ۱۳۸۷، ۱).

۳. بازجویی: منظور از بازجویی قدرت جمع‌آوری و اخذ اطلاعات صحیح و قابل اعتماد از راه سؤال کردن و قدرت ارزیابی اطلاعات مکتسبه، جدا کردن و تشخیص حقیقت از دروغ می‌باشد (جیشان، ۱۳۸۹، ۳۸).

۴. اقدام: منظور از اقدام انجام تحقیقات پلیسی در خصوص کشف سرقت (بیابانی، ۱۳۸۶، ۲۴).

بنابراین، مدل مفهومی تحقیق حاضر به شکل زیر می‌باشد:
روند پی جویی سرقت های مسلحانه

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری

مجموعه‌ای از اشیا یا نمونه‌هایی که در یک یا چند صفت مشترک باشند و یکجا در نظر گرفته شوند جامعه‌ی آماری می‌نامند به عبارت دیگر مجموعه افراد در جامعه را که نمونه‌ای از آن‌ها بتوانند نمایانگر و معرف آن باشد جامعه‌ی آماری می‌نامند (منصورفر، ۱۳۷۴: ۲).

هدف اصلی تحقیق کشف اصولی است که در همهی موارد صادق باشد اما مطالعه‌ی تمامی جامعه به گونه‌ای که به یک قاعده‌ی کلی بینجامد اگر محال نباشد غالباً عملی نیست چرا که برخی از جوامع مورد مطالعه به اندازه‌ی بزرگ هستند که نمی‌توان مشخصات آن‌ها را اندازه گرفت زیرا قبل از آن که اندازه‌گیری پایان گیرد جامعه تغییر خواهد کرد، به همین دلیل برای استخراج نتایج مورد نظر از روش‌های مختلف نمونه‌گیری استفاده می‌کنند (بست، ۱۳۶۶: ۲۳).

نمونه‌گیری از مهم‌ترین مباحث در آمار اجتماعی است، چه از طرفی با توجه به وسعت جمعیت مورد مطالعه، محقق مجبور است به نمونه‌گیری بپردازد. از طرف دیگر اعتماد یافته‌های یک تحقیق با صحت نمونه‌گیری آن سنجیده می‌شود (ساروخانی، ۱۳۸۲: ۱۵۴). هدف اصلی نمونه‌گیری برآورد ارزش‌های جمعیتی است (سرایبی، ۱۳۷۲: ۲۷). تعیین حجم نمونه به عواملی چون تعمیم نتایج، دقت برآوردهای آماری، تعداد سؤالات و شیوه تحلیل داده‌ها بستگی دارد. هرچه نمونه بزرگ‌تر باشد، دقت و اطمینان نتایج تحقیق برای تعمیم به کل جامعه بیشتر است (کرلینجر، ۱۳۸۴: ۱۵۲). برای چگونگی انتخاب نمونه، روش‌های مختلفی وجود دارد، ولی هر روشی که به کار گرفته شود، باید به گونه‌ای باشد که عملاً بتوان نمونه را معرف جامعه‌ی مورد مطالعه دانست.

جامعه آماری کلیه رؤسای پلیس آگاهی و ادارات تخصصی آگاهی، معاونین و پرسنل شاغل در ادارات مبارزه با جرایم جنایی و پلیس آگاهی در استان خوزستان (به تعداد ۱۵۰ نفر) می‌باشند.

جدول (۳-۱): مشخصات جامعه آماری پژوهش

تعداد	جامعه آماری
۳۱	رؤسای پلیس آگاهی و ادارات تخصصی آگاهی
۲۷	معاونین
۳۰	پرسنل شاغل در ادارات مبارزه با جرایم جنایی
۶۲	پرسنل شاغل در مجموعه پلیس آگاهی
۱۵۰	مجموع

محقق پژوهش خود را بر تمامی افراد جامعه اجرا می‌کند. لذا روش نمونه‌گیری تمام‌شمار خواهد بود، یعنی محقق تمامی افراد جامعه (۱۵۰ نفر) را به عنوان حجم نمونه تک تک مورد بررسی و آزمون قرار می‌دهد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت زیر انجام خواهد شد:

- (۱) آمار توصیفی شامل جدول فراوانی و درصد و میانگین و انحراف معیار
- (۲) آمار استنباطی شامل آزمون کلموگروف اسمیرنوف (test K-S) و برای نرمال بودن داده‌ها آزمون t تک گروهی با استفاده از نرم افزار spss نسخه ۱۹ انجام می‌گردد.

یافته های پژوهش

یافته های توصیفی

فراوانی و توزیع گروه های سنی و دیگر اطلاعات تفصیلی مربوط به افراد حجم نمونه نشان داد که گروه زیر ۲۵ سال ۲ درصد از حجم نمونه، ۳۶-۳۵ سال ۱۶ درصد از حجم نمونه، ۳۶-۴۵ سال ۳۲ درصد از حجم نمونه، ۴۶-۵۵ سال ۳۲/۷ درصد از حجم نمونه و گروه بیش از ۵۵ سال ۱۷/۳ درصد از حجم نمونه را تشکیل داده اند. توزیع درصد فراوانی افراد برحسب جنسیت نشان داد که ۹۰ درصد از حجم نمونه مرد و ۱۰ درصد از آنها زن می‌باشد. توزیع پاسخگویان از نظر سطح تحصیلات نشان داد که، ۱۶ درصد از پاسخگویان دارای مدرک دیپلم، ۳۶ درصد دارای مدرک فوق دیپلم، ۴۱/۳ درصد کارشناسی و ۶/۷ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد بالاتر می‌باشند. بنابراین بیشتر پاسخگویان در این پژوهش دارای مدرک کارشناسی هستند. توزیع پاسخگویان در رابطه با وضعیت تاهل نشان داد که ۸۷/۳ درصد از پاسخگویان متاهل و ۱۲/۷ درصد مجرد می‌باشند. توزیع پاسخگویان برحسب سابقه کار نشان داد که، ۲/۷ درصد از پاسخگویان کمتر از ۵ سال، ۱۲ درصد بین ۵-۱۰ سال، ۲۹/۳ درصد بین ۱۰-۱۵ سال، ۲۷/۳ درصد بین ۱۵-۲۰ سال و ۲۸/۷ درصد بیشتر از ۲۰ سال سابقه کار داشتند.

ارزیابی نتایج پژوهش

ارزیابی نتایج فرضیه فرعی اول

یافته های این پژوهش در خصوص فرضیه فرعی اول این پژوهش نشان داد که، ۶/۷ درصد پاسخگویان نقش عوامل ساختاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه را خیلی کم، ۰/۷ درصد کم، ۱۴/۷ درصد متوسط، ۵۳/۳ درصد زیاد و ۲۴/۷ درصد خیلی زیاد بیان کرده اند. از سوی دیگر سطح معناداری نقش عوامل ساختاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه حاکی از این است که بین سطوح مختلف دیدگاه های پاسخگویان در خصوص نقش عوامل ساختاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه تفاوت وجود دارد. بنابراین می توان بیان کرد که نقش کلی عوامل ساختاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه از نظر پاسخگویان در این پژوهش زیاد (۵۳/۳ درصد) می باشد. در تبیین و توجیه نتایج این پژوهش و بر اساس یافته های این پژوهش می توان بیان کرد که عواملی همچون: ضعف در عادی سازی نفرات ماموران مجری (همانند سازی)، تجمع نیروهای عملیاتی در جغرافیایی که مقرر است عملیات صورت پذیرد، عدم اهتمام به آموزشهای مطرح شده از سوی فرمانده و هادی گروه عملیات، ترک محل های استقرار به هر دلیل متصور، به نمایش گذاشتن تجهیزات پلیسی، مستقر کردن خودرو به رنگ نیرو، ضعف در حیطه بندی اطلاعات، دستگیری متهمین در جشن ها و مراسم مذهبی و محل هایی که همفکران یا هم طایفه ای های متهم حضور دارند، عدم داشتن خودرو تیزرو و مناسب، عدم بکار گیری اصل غافلگیری، عدم داشتن اطلاعات هویتی مجرم، عدم اشرافیت اطلاعاتی در خصوص هویت و مشخصات متهمین و منزل یا پناهگاه متهمین، عدم انتخاب زمان مناسب جهت دستگیری سارقین با توجه به موقعیت مکانی متهمین از جمله عوامل ساختاری موثری می باشند که باعث آسیب پذیری در مرحله دستگیری سارقان در سرقت های مسلحانه می گردند.

ارزیابی نتایج فرضیه فرعی دوم

در خصوص فرضیه فرعی دوم این پژوهش، مشخص گردید که، ۶ درصد پاسخگویان نقش عوامل ساختاری در آسیب های تحت نظر در سرقت های مسلحانه را خیلی کم، ۱۷/۳ درصد کم، ۲۸/۷ درصد متوسط، ۳۲/۷ درصد زیاد و ۱۵/۳ درصد خیلی زیاد بیان کرده اند. از طرف دیگر سطح معناداری در رابطه با نقش عوامل ساختاری در آسیب های تحت نظر در سرقت های مسلحانه نشان داد که بین دیدگاه های پاسخگویان در خصوص نقش عوامل ساختاری در آسیب های تحت نظر در سرقت های مسلحانه تفاوت وجود دارد. بنابراین می توان بیان کرد که نقش عوامل ساختاری در آسیب های تحت نظر در سرقت های مسلحانه از نظر پاسخگویان در این پژوهش زیاد (۳۲/۷ درصد) می باشد. در تبیین و توجیه نتایج این پژوهش و بر اساس یافته های این پژوهش می توان بیان کرد که عواملی همچون: عدم وجود نیروی کمک افسرنگهبانی، وجود پتوهای غیر سازمانی در تحت

نظرگاه، وجود متهمین بدون دستبند و پابند در تحت نظرگاه، عدم وجود وسایل دارویی و امدادی ابتدایی در تحت نظرگاه، عدم بازرسی بدنی متهمین و تکمیل فرمهای شش گانه قبل از ورود به تحت نظرگاه، عدم وجود سیستم دوربین مداربسته در تحت نظرگاه و سرکشی مداوم، عدم وجود برانکارد و کیف امدادی شامل دارو و کپسول آتشنشانی و... وجود نقاط کور در تحت نظرگاه که سیستم مانیتورینگ قادر به پوشش آن نیست، نگهداری متهمین در یک بند که طرفین دعوی می باشند، عدم گرفتن عکس از متهمین تحت نظر و ثبت در سوابق، عدم وجود آژیر خطر از جمله عوامل ساختاری موثری می باشند که باعث آسیب پذیری در مرحله تحت نظر سارقان در سرقت های مسلحانه می گردند.

ارزیابی نتایج فرضیه فرعی سوم

نتایج تجزیه و تحلیل داده ها در خصوص فرضیه فرعی سوم این پژوهش نشان داد که، ۱۰/۷ درصد پاسخگویان نقش عوامل ساختاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه را خیلی کم، ۲ درصد کم، ۲۱/۳ درصد متوسط و ۴۸/۷ درصد زیاد و ۱۷/۳ درصد خیلی زیاد بیان کرده اند. سطح معناداری در رابطه با نقش عوامل ساختاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه حاکی از این است که بین سطوح مختلف دیدگاه های پاسخگویان در خصوص نقش عوامل ساختاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) تفاوت وجود دارد. بنابراین می توان بیان کرد که به طور کلی نقش عوامل ساختاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه از نظر پاسخگویان در این پژوهش زیاد (۴۸/۷ درصد) می باشد. در تبیین و توجیه نتایج این پژوهش و بر اساس یافته های این پژوهش می توان بیان کرد که عواملی همچون: عدم اشرافیت اطلاعاتی مامورین در خصوص موضوع، عدم سلسله ای و زنجیره ای بودن سئوالات، طرح سئوالات منفی توسط بازجو از متهم، کمبود منابع سازمانی و نیروی انسانی آموزش دیده در این خصوص، ضابط قوه قضاییه، عدم مستند سازی اظهارات متهمین و اخذ اقرار کتبی به محض اقرار و ضبط تصویری اظهارات متهمین، بازجویی به نحوی انجام شود که به نه ختم شود، عدم تسلط روانی بر متهم در بازجویی و شناخت نقاط ضعف وی از جمله عوامل ساختاری موثری می باشند که باعث آسیب پذیری در مرحله بازجویی سارقان در سرقت های مسلحانه می گردند.

ارزیابی نتایج فرضیه فرعی چهارم

یافته های حاصل از نتایج این پژوهش در خصوص فرضیه فرعی چهارم نشان داد که، ۲/۷ درصد کم، ۴۱/۳ درصد متوسط، ۳۷/۳ درصد زیاد و ۸ درصد خیلی زیاد بیان کرده اند. از سوی دیگر سطح معناداری در رابطه با نقش عوامل ساختاری در آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه حاکی از این است که بین سطوح مختلف دیدگاه های پاسخگویان در خصوص نقش عوامل ساختاری در

آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه تفاوت وجود دارد. بنابراین می توان بیان کرد که به طور کلی نقش عوامل ساختاری در آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه از نظر پاسخگویان در این پژوهش متوسط (۴۱/۳ درصد) می باشد. در تبیین و توجیه نتایج این پژوهش و بر اساس یافته های این پژوهش می توان بیان کرد که عواملی همچون: عدم پیوست اقدامات فنی در پرونده ها، عدم تجزیه و تحلیل جرایم و ارائه راهکار در جهت پیشگیری و گشت هدفمند، عدم بازجویی فنی و پلیسی از شاکی و افراد مرتبط با موضوع و تخلیه اطلاعاتی کامل آنان، عدم تهیه عکس از سارقین مسلح دستگیر شده و تهیه آلبوم یا فایل در این خصوص در پلیس آگاهی، عدم ارسال فیلم صحنه های سرقت به سایر یگانهای انتظامی جهت شناسایی و انجام مظنون گیری هدفمند، عدم بررسی جرایم احتمالی دیگر مرتبط با سرقت مسلحانه رخ داده نظیر سرقت جفت پلاک یا سرقت خودرو، عدم بررسی سوابق اعلام کنندگان سرقت مسلحانه، کمبود نیروی انسانی در بخش مبارزه با سرقت های مسلحانه، عدم هماهنگی و تبادل اخبار با استانهای همجوار، عدم اطلاع پلیس آگاهی از وقوع سرقت مسلحانه در برخی مواقع و عدم اعزام اکیپ بررسی صحنه از جمله عوامل ساختاری موثری می باشند که باعث آسیب پذیری در مرحله اقدام در سرقت های مسلحانه می گردند.

ارزیابی نتایج فرضیه فرعی پنجم

یافته های فرضیه فرعی پنجم این پژوهش نشان داد که، ۶/۷ درصد پاسخگویان نقش عوامل رفتاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه را خیلی کم، ۱۱/۳ درصد کم، ۱۷/۳ درصد متوسط، ۴۰/۷ درصد زیاد و ۲۴ درصد خیلی زیاد بیان کرده اند. از طرف دیگر سطح معناداری در رابطه با نقش عوامل رفتاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه حاکی از این است که بین سطوح مختلف دیدگاه های پاسخگویان در خصوص نقش عوامل رفتاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه تفاوت وجود دارد. بنابراین می توان بیان کرد که نقش کلی عوامل رفتاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه از نظر پاسخگویان در این پژوهش زیاد (۴۰/۷ درصد) می باشد. در تبیین و توجیه نتایج این پژوهش و بر اساس یافته های این پژوهش می توان بیان کرد که عواملی همچون: بی توجهی در استتار تجهیزات انفرادی، خروج بی علت راننده خودروی نیروهای عملیات از خودرو، عدم پوشیدن جلیقه ضد گلوله و داشتن تجهیزات لازم در زمان دستگیری، عدم تعهد برخی کارکنان در زمان دستگیری، تیراندازی بدون دلیل، مشخص نمودن شرح وظایف پرسنل، عدم توجیه افراد قبل از ماموریت، صحبت کردن با تلفن های همراه با خانواده و دوستان و غافل شدن از اصل ماموریت در محل های استقرار، به صدا در آوردن بیسیم، تردد بیش از حد و تکراری نیروها و خودروها در محل ماموریت، بی توجهی به نحوه مکالمه با تلفن های همراه یا بیسیم در محل استقرار (تن بلند صدا)، عدم بازرسی بدنی اولیه از سارقان دستگیر شده، عدم بازرسی منزل، هدایت عملیات بوسیله چند نفر، عدم پوشش راه های ورودی و خروجی و فرار متهمین از جمله

عوامل رفتاری موثری می باشند که باعث آسیب پذیری در مرحله دستگیری سارقان در سرقت های مسلحانه می گردند.

ارزیابی نتایج فرضیه فرعی ششم

نتایج تجزیه و تحلیل داده ها در خصوص فرضیه فرعی ششم این پژوهش نشان داد که، ۴ درصد پاسخگویان نقش عوامل رفتاری در آسیب های تحت نظر در سرقت های مسلحانه را خیلی کم، ۱۶ درصد کم، ۳۸/۷ درصد متوسط، ۳۴ درصد زیاد و ۷/۳ درصد خیلی زیاد بیان کرده اند. از سوی دیگر سطح معناداری در رابطه با نقش عوامل رفتاری در آسیب های تحت نظر در سرقت های مسلحانه حاکی از این است که بین سطوح مختلف دیدگاه های پاسخگویان در خصوص نقش عوامل رفتاری در آسیب های تحت نظر در سرقت های مسلحانه تفاوت وجود دارد. بنابراین می توان بیان کرد که نقش عوامل رفتاری در آسیب های تحت نظر در سرقت های مسلحانه از نظر پاسخگویان در این پژوهش متوسط (۳۸/۷ درصد) می باشد. در تبیین و توجیه نتایج این پژوهش و بر اساس یافته های این پژوهش می توان بیان کرد که عواملی همچون: عدم بازرسی افراد ملاقات کننده و عدم حضور مامورین در زمان ملاقات، تردد افراد غیر مسئول به تحت نظرگاه و صحبت با متهمین، استفاده از پرسنل وظیفه در تحت نظرگاه و تباری با متهمین، تحت نظر قرار دادن متهمین بدون دستور قضایی و یا در جرایم مشهود بیشتر از ۲۴ ساعت، ورود مسئولین تحت نظرگاه با سلاح در محوطه تحت نظرگاه که منجر به خلع سلاح می گردد، استفاده از پرسنل بی تجربه در تحت نظرگاه، کم توجهی به وضعیت روحی و روانی متهمین، دادن ملاقات بی مورد و بدون هماهنگی قضایی و مسئولان مافوق، استفاده از متهمین تحت نظر در امور خدماتی و ... از جمله عوامل رفتاری موثری می باشند که باعث آسیب پذیری در مرحله تحت نظر سارقان در سرقت های مسلحانه می گردند.

ارزیابی نتایج فرضیه فرعی هفتم

یافته های این پژوهش در خصوص فرضیه فرعی هفتم این پژوهش نشان داد که، ۱۰/۷ درصد پاسخگویان نقش عوامل رفتاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه را خیلی کم، ۶ درصد کم، ۱۶/۷ درصد متوسط و ۴۶/۷ درصد زیاد و ۲۰ درصد خیلی زیاد بیان کرده اند. از سوی دیگر سطح معناداری در رابطه با نقش عوامل رفتاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه حاکی از این است که بین سطوح مختلف دیدگاه های پاسخگویان در خصوص نقش عوامل رفتاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه تفاوت وجود دارد. بنابراین می توان بیان کرد که به طور کلی نقش عوامل رفتاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه از نظر پاسخگویان در این پژوهش زیاد (۴۶/۷ درصد) می باشد. در تبیین و توجیه نتایج این پژوهش و بر اساس یافته های این پژوهش می توان بیان کرد که عواملی همچون: عدم تبحر و مهارت برخی مامورین در بازجویی، عدم آشنایی مامورین با شیوه و شگردهای بازجویی و زبان بدن، بازجو در حین بازجویی احساسات خود را

دخیل نماید، از کوره در رفتن مامور بازجو و خستگی وی بدلیل عدم اقرار متهم، ورود ناگهانی سایر افراد در حین بازجویی و بازجویی در حضور شاکی و شهود، اعمال فریب آمیز بازجو در حین بازجویی که ممکن است به اعتراف دروغ منجر شود، قول و وعده های دروغ توسط بازجو که ممکن است به اقرار دروغ منتهی شود، تحقیر و فحاشی به متهم از جمله عوامل رفتاری موثری می باشند که باعث آسیب پذیری در مرحله بازجویی سارقان در سرقت های مسلحانه می گردند.

ارزیابی نتایج فرضیه فرعی هشتم

در خصوص فرضیه فرعی هشتم این پژوهش، نتایج نشان داد که، ۳/۳ پاسخگویان نقش عوامل رفتاری در آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه را خیلی کم، ۱۴ درصد کم، ۳۲ درصد متوسط، ۳۷/۳ درصد زیاد و ۱۳/۳ درصد خیلی زیاد بیان کرده اند. از سوی دیگر سطح معناداری در رابطه با نقش عوامل رفتاری در آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه حاکی از این است که بین سطوح مختلف دیدگاه های پاسخگویان در خصوص نقش عوامل رفتاری در آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه تفاوت وجود دارد. بنابراین می توان بیان کرد که به طور کلی نقش عوامل رفتاری در آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه از نظر پاسخگویان در این پژوهش زیاد (۳۷/۳ درصد) می باشد. در تبیین و توجیه نتایج این پژوهش و بر اساس یافته های این پژوهش می توان بیان کرد که عواملی همچون: عدم استفاده از افسران با تجربه و با سابقه در امر مبارزه و پی جویی سرقت های مسلحانه، عدم اجرای طرح مهار، عدم اشرافیت افسر پرونده بر سرقت های مشابه قبلی و ارتباط احتمالی آنان و تطبیق آن ها جهت شناسایی سارقین مسلح، اظهار نظر در خصوص سرقت مسلحانه در محل وقوع جرم در حضور مالباخته، عدم ثبت ساعت دقیق سرقت مسلحانه در صورت بکارگیری و انتصاب نادرست مسئولین مبارزه با سرقت های مسلحانه جلسه اولیه و عدم اطلاع رسانی به موقع، انتشار آخرین روش های کشف توسط برخی پرسنل کادر و وظیفه، عدم بررسی صحنه توسط کارشناسان تشخیص هویت و جمع آوری آثار و ادله احتمالی بصورت دقیق و فنی، عدم بررسی صحنه توسط کارشناسان پرونده (افسر پرونده)، عدم اشرافیت و تحقیقات پلیس در خصوص علل انتخاب سوژه از جمله رفتاری موثری می باشند که باعث آسیب پذیری در مرحله اقدام در سرقت های مسلحانه می گردند.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس یافته های حاصل از نتایج فرضیه فرعی اول مبنی بر نقش تعیین کننده عوامل ساختاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه پیشنهاد می گردد که با استفاده از اقداماتی از جمله، انتخاب زمان مناسب جهت دستگیری سارقین با توجه به موقعیت مکانی متهمین، جلوگیری از دستگیری متهمین در جشن ها و مراسم مذهبی و محل هایی که همفکران یا هم طایفه ای های متهم حضور دارند، تقویت عادی سازی نفرت ماموران مجری، کنترل مطلوب تجمع نیروهای

عملیاتی در جغرافیای جرم، اهتمام بیشتر نیروها به آموزش های مطرح شده از سوی فرمانده و هادی گروه عملیات، عدم ترک محل های استقرار به هر دلیل متصور، عدم استقرار خودرو به رنگ نیرو، استفاده از خودروهای تیزرو و مناسب، بکارگیری اصل غافلگیری، اشرافیت اطلاعاتی در خصوص هویت و مشخصات متهمین و منزل یا پناهگاه متهمین، زمینه های مناسب جهت کاهش آسیب های دستگیری عوامل ساختاری در سرقت های مسلحانه فراهم گردد.

بر اساس یافته های حاصل از نتایج فرضیه فرعی دوم مبنی بر نقش تعیین کننده عوامل ساختاری در آسیب های تحت نظر سرقت های مسلحانه پیشنهاد می گردد که با ایجاد اقداماتی از جمله تهیه وسایل رفاهی مناسب در تحت نظرگاه، در نظر گرفتن نیروی کمک افسرنگهبانی در تحت نظرگاه، استفاده از دستبند و پابند متهمین خطرناک در تحت نظرگاه، تهیه وسایل دارویی و امدادی ابتدایی در تحت نظرگاه، بازرسی بدنی متهمین و تکمیل فرم های شش گانه قبل از ورود به تحت نظرگاه، استقرار سیستم دوربین مداربسته در تحت نظرگاه و سرکشی مداوم، وجود برانکارد و کیف امدادی شامل دارو و کپسول اتشنشانی در تحت نظر گاه، برطرف کردن نقاط کور در تحت نظرگاه، عدم نگهداری متهمین در یک بند که طرفین دعوی میباشند، گرفتن عکس از متهمین تحت نظر و ثبت در سوابق، وجود آژیر خطر، زمینه های لازم جهت کاهش آسیب های تحت نظر عوامل ساختاری سرقت های مسلحانه ایجاد گردد.

بر اساس یافته های حاصل از نتایج فرضیه فرعی سوم این پژوهش مبنی بر نقش تعیین کننده ای عوامل ساختاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه پیشنهاد می گردد که با انجام اقدامات پیشگیرانه از جمله افزایش اشرافیت اطلاعاتی مامورین در خصوص موضوع جرم، استفاده از روش سلسله ای و زنجیره ای بودن سئوالات، عدم طرح سئوالات منفی توسط بازجو از متهم، افزایش منابع سازمانی و نیروی انسانی آموزش دیده در این خصوص، مستند سازی اظهارات متهمین و اخذ اقرار کتبی به محض اقرار و ضبط تصویری اظهارات متهمین، عدم بازجویی به نحوی که به نه ختم شود، تسلط روانی بر متهم در بازجویی و شناخت نقاط ضعف وی زمینه های لازم جهت کاهش آسیب های بازجویی عوامل ساختاری سرقت های خشن ایجاد گردد.

بر اساس یافته های حاصل از نتایج فرضیه فرعی چهارم این پژوهش مبنی بر نقش تعیین کننده ای عوامل ساختاری در آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه پیشنهاد می گردد که با استفاده از اقداماتی نظیر استفاده از افراد باتجربه جهت تجزیه و تحلیل جرایم و ارائه راهکار در جهت پیشگیری و گشت هدفمند، بازجویی فنی و پلیسی از شاکی و افراد مرتبط با موضوع و تخلیه اطلاعاتی کامل آنان، تهیه عکس از سارقین مسلح دستگیر شده و تهیه آلبوم یا فایلی در این خصوص در پلیس آگاهی، ارسال فیلم صحنه های سرقت به سایر یگانهای انتظامی جهت شناسایی و انجام مظنون گیری هدفمند، بررسی جرایم احتمالی دیگر مرتبط با سرقت مسلحانه رخ داده نظیر سرقت جفت پلاک یا سرقت

خودرو، بررسی سوابق اعلام کنندگان سرقت مسلحانه، افزایش نیروی انسانی در بخش مبارزه با سرقت های مسلحانه، هماهنگی و تبادل اخبار با استان های همجوار، اطلاع پلیس آگاهی از وقوع سرقت مسلحانه در برخی مواقع و اعزام اکیپ بررسی صحنه زمینه های لازم جهت کاهش آسیب های اقدام عوامل ساختاری در سرقت های مسلحانه فراهم گردد.

بر اساس یافته های حاصل از نتایج فرضیه فرعی پنجم مبنی بر نقش تعیین کننده ای عوامل رفتاری در آسیب های دستگیری سرقت های مسلحانه پیشنهاد می گردد که از طریق اقداماتی همچون افزایش دقت و توجه در استتار تجهیزات انفرادی، عدم خروج بی علت راننده خودروی نیروهای عملیات از خودرو، پوشیدن جلیقه ضد گلوله و داشتن تجهیزات لازم در زمان دستگیری، تعهد برخی کارکنان در زمان دستگیری، عدم تیراندازی بدون دلیل، مشخص نمودن شرح وظایف پرسنل، توجه افراد قبل از ماموریت، عدم صحبت کردن با تلفن های همراه با خانواده و دوستان و غافل شدن از اصل ماموریت در محل های استقرار، عدم به صدا در آوردن بیسیم، عدم تردد بیش از حد و تکراری نیروها و خودروها در محل ماموریت زمینه های لازم جهت کاهش آسیب های دستگیری عوامل رفتاری در سرقت های مسلحانه فراهم گردد.

بر اساس یافته های حاصل از نتایج فرضیه فرعی ششم مبنی بر نقش تعیین کننده ای عوامل رفتاری در آسیب های تحت نظر سرقت های مسلحانه پیشنهاد می گردد که با اقداماتی نظیر بازرسی دقیق افراد ملاقات کننده و عدم حضور مامورین در زمان ملاقات، عدم تردد افراد غیر مسئول به تحت نظرگاه و صحبت با متهمین، عدم استفاده از پرسنل وظیفه در تحت نظرگاه و تبانی با متهمین، عدم تحت نظر قرار دادن متهمین بدون دستور قضایی و یا در جرایم مشهود بیشتر از ۲۴ ساعت، عدم ورود مسئولین تحت نظرگاه با سلاح در محوطه تحت نظرگاه که منجر به خلع سلاح می گردد، عدم استفاده از پرسنل بی تجربه در تحت نظرگاه، افزایش دقت و توجه به وضعیت روحی و روانی متهمین، عدم دادن ملاقات بی مورد و بدون هماهنگی قضایی و مسئولان مافوق، عدم استفاده از متهمین تحت نظر در امور خدماتی زمینه های لازم جهت کاهش آسیب های تحت نظر عوامل رفتاری در سرقت های مسلحانه فراهم گردد.

بر اساس یافته های حاصل از نتایج فرضیه فرعی هفتم مبنی بر نقش تعیین کننده ای عوامل رفتاری در آسیب های بازجویی سرقت های مسلحانه پیشنهاد می گردد که از طریق اقدامات پیشگیرانه ای نظیر استفاده از مامورین باتبحر و با مهارت در بازجویی، افزایش آشنایی مامورین با شیوه و شگردهای بازجویی و زبان بدن، عدم دخالت احساسات بازجو در حین بازجویی، جلوگیری از کوره در رفتن مامور بازجو، عدم ورود ناگهانی سایر افراد در حین بازجویی و عدم بازجویی در حضور شاکی و شهود، عدم اعمال فریب آمیز بازجو در حین بازجویی که ممکن است به اعتراف دروغ منجر شود، عدم قول و وعده های دروغ توسط بازجو که ممکن است به اقرار دروغ منتهی شود، عدم تحقیر و

فحاشی به متهم زمینه های لازم جهت کاهش آسیب های بازجویی عوامل رفتاری در سرقت های مسلحانه فراهم گردد.

بر اساس یافته های حاصل از نتایج فرضیه فرعی هشتم مبنی بر نقش تعیین کننده ای عوامل رفتاری در آسیب های اقدام سرقت های مسلحانه پیشنهاد می گردد که از طریق اقداماتی همچون استفاده از افسران با تجربه و با سابقه در امر مبارزه و پی جویی سرقت های مسلحانه، اجرای به موقع طرح مهار، ایجاد اشرافیت افسر پرونده بر سرقت های مشابه قبلی و ارتباط احتمالی آنان و تطبیق آن ها جهت شناسایی سارقین مسلح، عدم اظهار نظر در خصوص سرقت مسلحانه در محل وقوع جرم در حضور مالباخته، ثبت ساعت دقیق سرقت مسلحانه، عدم انتشار آخرین روش های کشف توسط برخی پرسنل کادر و وظیفه، بررسی صحنه توسط کارشناسان تشخیص هویت و جمع آوری آثار و ادله احتمالی به صورت دقیق و فنی، بررسی صحنه توسط کارشناسان پرونده (افسر پرونده)، افزایش اشرافیت و تحقیقات پلیس در خصوص علل انتخاب سوژه زمینه های لازم جهت کاهش آسیب های اقدام عوامل رفتاری در سرقت های مسلحانه فراهم گردد.

در انجام هر پژوهشی، محقق با یک سری از محدودیت هایی مواجه می گردد که در این پژوهش، محدودیت های پژوهش به شرح زیر گزارش گردیده است:

عدم کنترل سلاقی و عقاید پاسخگویان در این تحقیق: محقق در روند تحقیق سعی کرد با تشریح اهداف پژوهش و اهمیت نتایج، پاسخگویان را در جهت تکمیل صادقانه پرسشنامه ها تشویق نماید.

نمونه این مطالعه فقط محدود به کلیه رؤسای پلیس آگاهی و ادارات تخصصی آگاهی، معاونین و پرسنل شاغل در ادارات مبارزه با جرایم جنایی و پلیس آگاهی در استان خوزستان بوده است که در نتیجه تعمیم نتایج این پژوهش برای سایر جوامع آماری باید با احتیاط صورت بگیرد.

محدودیت های ذاتی پرسشنامه، زیرا پرسشنامه ها ممکن است نتواند نگرش پاسخگویان را دقیقاً منعکس نماید.

عدم کنترل تمام متغیرهای موثر بر متغیرهای پژوهش که ممکن است تاثیر مهمی بر آن داشته باشند ولی محقق در این تحقیق آن را محاسبه نکرده اید.

منابع

- ≠ بیابانی، غلام حسین (۱۳۸۶)، راهنمای کارآگاهان، تهران، انتشارات کارآگاه.
- ≠ جیشان، داوود (۱۳۸۹)، مصاحبه و بازجویی جنایی، مرکز تهیه و توزیع منابع آموزشی دانشگاهی.
- ≠ سجودی، عادل (۱۳۹۲)، بررسی عوامل مؤثر بر سرقت از اماکن، پژوهشنامه اطلاعاتی و جنایی، سال هشتم، شماره ۴، ص ۱۷.
- ≠ سرخه، محمود؛ دیناروند، علی؛ کریمی، محمدجواد (۱۳۹۴)، بررسی تطبیقی جرم سرقت مسلحانه در حقوق ایران و جمهوری عربی مصر، همایش ملی هزاره سوم و علوم انسانی.
- ≠ سرکوهی، اسماعیل، مودتی، علی (۱۳۹۶)، واکاوی سرقت های مسلحانه بانک، فصلنامه پژوهش های انتظام اجتماعی، سال نهم، شماره سوم.
- ≠ شجاعیان، علی، آدینه وند، محمد، آزادبخت، مریم، عبیات، نورا. (۱۳۹۵). شناسایی و پهنه بندی کانون های وقوع جرم (سرقت مسلحانه) شهر اهواز بین سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳. پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، ۱۳۹۵ (۱۶)، ۴۹-۷۰.
- ≠ شیرزاد، جلال؛ فقیهفرد، پیمان؛ سلاجقه، محمد؛ بابایی، جمشید (۱۳۹۰)، عوامل مؤثر بر سرقت های مسلحانه کشف نشده در استان کرمان (۱۳۸۸-۱۳۸۹)، فصلنامه دانش انتظامی، سال سیزدهم، شماره ۲، ص ۶۸.
- ≠ صالحی، سیدمحمد مهدی (۱۳۸۷)، بررسی نقش پیشگیری وضعی در کاهش وقوع جرم سرقت مسلحانه از بانک ها و اماکن تجاری، پایان نامه کارشناسی ارشد: دافوس ناجا.
- ≠ صفاری، محسن (۱۳۸۹)، سرقت مسلحانه در حقوق کیفری ایران و فقه امامیه، تهران، بازتاب اندیشه.
- ≠ فرهنگ، علی اکبر (۱۳۷۹)، پروژه بررسی و شناخت وضع موجود شرکت آب منطقه ای کرمان، ارائه اولویتهای تحقیقات جهت حل برخی از مشکلات سازمان و افزایش بهره وری، مجری: مرکز پژوهشهای کاربردی، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
- ≠ فیروزی، مصطفی؛ آقای جنت مکان، حسین؛ پاهکیده، فریدون (۱۳۹۴)، تحلیل جرم شناختی سرقت های مسلحانه اهواز، علوم اجتماعی، کارگاه، سال هشتم، شماره ۳۰.
- ≠ مرادی، علیرضا (۱۳۹۷)، آسیب شناسی سرقت، علل و ریشه های آن، پایگاه خبری پلیس ایران.
- ≠ منصور، جهانگیر (۱۳۹۵)، قانون مجازات اسلامی، تهران: دیدار، ص ۱۱۰.
- ≠ میرزایی اهرنجانی، حسن (۱۳۷۷)، تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر در سازمان، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین.

≠ وطنی، امیر؛ فاطمی‌موحد، حمید(۱۳۹۵)، بررسی علل و عوامل مؤثر بر وقوع سرقت مسلحانه، فصلنامه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، سال هشتم، شماره دوم.

≠ هاتفی‌اردکانی، حسین(۱۳۸۴)، پی‌جویی سرقت، مؤسسه انتشاراتی جهان جام جم.

≠ Joel Chijioke Nwalozie (2011). Armed Robbery In Nigeria - A Qualitative Study of Young Male Robbers. School of Law University of Manchester، A thesis submitted to the University of Manchester for the degree of Doctor of Philosophy in the Faculty of Humanities.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی